

ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ
ДО 23-Ї РІЧНИЦІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ*

Вступне слово

Ю. С. Шемшученко,
*академік НАН України,
директор Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України*

Прийнята 23 роки тому чинна Конституція України була підготовлена в цілому на рівні світових стандартів. Вона стабілізувала політичну ситуацію в Україні, створила демократичні засади для забезпечення прав і свобод громадян. Водночас за період дії Конституції виявилися і її певні недоліки. Вони, зокрема, стосуються організації державної влади і ефективного управління державою. Постало, отже, питання про доцільність удосконалення Конституції України. Тепер про це говорять і у Раді Європи, і у Венеціанській комісії. Питання про реформування Конституції поставлено і Мінськими домовленостями. Відзначу також, що практично усі Президенти України ставили за завдання проведення конституційної реформи. Але жодному з них не вдалося довести відповідну реформу до завершення. Значною мірою це було пов'язане з недостатньою науковою обґрунтованістю реформ, відсутністю належної системи при їх проведенні. Це, зокрема, стосувалося й утвореної у березні 2015 р. Президентом П.О. Порошенком чергової Конституційної комісії. Здійснені нею **точкові** зміни до чинної Конституції України (щодо децентралізації, судової влади) істотно не поліпшили характеру конституційного регулювання суспільних відносин. Комісія фактично виявилася у тупиковій ситуації.

* Круглий стіл проведений НАН України та Інститутом держави і права імені В. М. Корецького НАН України в м. Києві 25 червня 2019 р.

Нещодавно обраний Президент України В.О. Зеленський ще до кінця не визначився з даним питанням. Але про це вже говорять у команді Президента. Так, представник Президента у Верховній Раді України Р.М. Стефанчук заявив, що Конституція буде змінена, але повністю чи частково, парламентським шляхом чи шляхом референдуму – це питання дискусії. Існує багато аспектів даної проблеми. На вирішення, зокрема, чекають проблеми реального поділу влади, розвитку громадянського суспільства, ефективності прямої дії Конституції і виконання чинного законодавства тощо. У вирішенні цих питань багато що залежатиме від радикального удосконалення контролю в усіх сферах управління державою і суспільством. Відомо, що контроль є однією з найважливіших функцій державного управління. Але на сьогодні його потенціал використовується недостатньо. А це негативно позначається на характері управління державою. Це стосується усіх видів контролю: парламентського і президентського, судового і контролю органів виконавчої влади.

В юридичній літературі висловлюється багато думок щодо шляхів забезпечення ефективності діяльності органів державної влади. Слід, проте, враховувати, що державне управління може ефективно функціонувати не саме по собі, а у тісному зв'язку з громадянським суспільством. Ключовою, отже, є проблема належної взаємодії держави і громадянського суспільства. На жаль, ця взаємодія не забезпечена належними правовими імперативами. А правовий статус громадянського суспільства не визначений спеціальним законом.

В основі реформування державної влади і управління лежить принцип людиноцентризму. Це є засадничою ідеєю сучасного соціально орієнтованого державотворення і якості життя людини. Останнє приблизно на третину залежить від матеріальних умов і на дві третини – від духовних і інтелектуальних чинників. Щоб бути інструментом політичного управління, якість життя повинна мати чітко встановлені показники – відповідні стандарти, нормативи тощо. Вони є правовими критеріями для забезпечення належної якості життя на засадах оптимізації управління та його деолігархізації.